

Educació Visual i Plàstica

L'art del passat. Fotomuntatge i color.

Per realitzar aquesta programació s'ha treballat a partir de la pràctica 3 (Ficcions construïdes). S'ha fet una versió de Disfressa't d'art i de passat.

1. Tipologia i nivell de l'alumnat.

La programació s'ha adaptat a alumnes d'un grup de 2n d'ESO. A la classe hi ha 22 alumnes dels que 5 d'ells tenen NEE (necessitats educatives especials). No s'ha de fer, en cap cas, adaptacions curriculars específiques d'aquesta pràctica.

2. Què pretens treballar i com s'insereix dins la programació d'educació visual i plàstica: el desplegament de continguts, els objectius, les competències que treballareu, el procés detallat i l'avaluació.

Treballant la unitat didàctica del color s'ha programat l'activitat "L'art del passat. Fotomuntatge i color". Es pretén treballar el concepte de fotomuntatge després d'haver treballat l'apartat del color (el cercle cromàtic, sensacions i associacions cromàtiques) i d'estar fent experimentacions amb barreges de colors per obtenir colors secundaris, terciaris, diferents gammes cromàtiques, ...

Per fer aquesta pràctica que es demana al mòdul 2 s'ha hagut de modificar la programació didàctica preparada pel curs.

No estava previst treballar les competències digitals en aquesta unitat del color ja que, segons la programació didàctica, les pràctiques d'aquesta unitat es concentraven a l'aula de plàstica fent pràctiques de color amb pintura. De tres sessions setmanals amb els alumnes es feien 2 sessions a l'aula convencional i una sessió a l'aula de plàstica.

Les sessions a l'aula convencional combinen una part de la classe en la que s'ha fet la teoria del color i la segona part de la classe en les que s'ha fet pràctiques amb altres tècniques diferents a la pintura.

Es pretén treballar la competència digital més a fons a la unitat 8 i 11 on s'aprofundeix en temes com la fotografia, el fotomuntatge, el vídeo, el cinema, la imatge assistida per ordinador, ...

Es considera que per realitzar aquest tipus de pràctiques, com les que es demanen en aquest exercici del Mòdul 2, s'ha d'haver planificat la unitat per que els alumnes tinguin els coneixements bàsics o hagin estat en contacte amb aquest tipus de programes d'edició gràfica abans de realitzar aquest tipus de pràctiques. Es creu que en 4 hores de classe és molt difícil que l'alumne/a assimili tota la part teòrica (de les propostes que heu fet a les pràctiques) i, a més, es realitzin totes les pràctiques que proposeu. Es creu que per abordar correctament les propostes que feu s'ha de fer servir, com a mínim, 8 sessions de classe i amb un 3r o 4t d'ESO.

També es considera que es poden treballar molt bé aquest tipus de pràctiques a crèdits optatius amb menys alumnes, on s'aprofiten més els recursos i les activitats proposades.

S'han de tenir en compte les limitacions en segons quines pràctiques treballant amb el grup classe sencer sense grups flexibles i segons el nivell de la classe.

Tenint en compte els aspectes comentats el desplegament general de continguts, objectius als que es vol arribar, competències que es treballen, els criteris d'avaluació i són els següents:

- Continguts:

Explorar i percebre

Lectura i interpretació d'objectes artístics i d'imatges tot identificant i relacionant els aspectes formals, de contingut i contextuals.

Reconeixement de les finalitats informativa, exhortativa, expressiva, estètica i discursiva de la comunicació artística i visual.

Exploració dels possibles significats de les formes i les imatges segons el seu context expressiu, referencial i simbòlic.

Identificació d'elements del món real i imaginari (posició, situació, ritmes, clarobscur, efectes visuals, imaginació, fantasia).

Identificació de recursos del llenguatge audiovisual utilitzats en els mitjans de comunicació (premsa, publicitat, televisió, Internet).

Estudi i experimentació a través dels processos, tècniques i procediments propis de la fotografia, el vídeo i el cinema, i la utilització dels recursos TIC, per investigar i produir narratives i discursos en format multimèdia.

Interpretar i crear

Experimentació i utilització de procediments de representació en funció de les intencions comunicatives, informatives, expressives, descriptives, reflexives i crítiques.

Representació personal d'idees, d'acord amb uns objectius, utilitzant el llenguatge plàstic, visual i audiovisual, els recursos TIC, entre d'altres, i manifestant iniciativa, creativitat i imaginació.

Responsabilitat en el desenvolupament d'activitats artístiques i visuals individuals o col·lectives.

Construcció de formes bidimensionals en funció d'una idea o objectiu amb diversitat de tècniques, procediments i materials.

Dimensió social i cultural

Anàlisi d'obres d'art del patrimoni cultural tot situant-les en el context social i territorial d'on provenen i detectant similituds i diferències respecte altres societats i cultures.

Coneixement i utilització de les terminologies específiques.

Determinació dels aspectes formals, estètics, de context i discursius que destaquen en una obra determinada (factors personals, socials, ideològics, simbòlics)

Identificació i comparació de temàtiques, estils i tendències de les arts visuals valorant, respectant i gaudint del patrimoni històric i cultural.

Comparació dels missatges audiovisuals provinents de diferents mitjans de comunicació (cinema, televisió, Internet) amb altres formes de manifestació artística i mediàtica.

Responsabilitat i actitud de valoració i respecte en el desenvolupament de les activitats i propostes artístiques, tant les pròpies com les dels companys i les companyes.

Identificació d'estratègies del llenguatge visual, plàstic i audiovisual en l'àmbit de la premsa, la publicitat i la televisió.

Reconeixement i valoració del paper discursiu de la imatge en la societat actual.

- Objectius:

Observar, mirar, comprendre i interpretar de forma reflexiva i crítica l'entorn natural i cultural propi, demostrant sensibilitat vers la realitat patrimonial i les seves qualitats, estètiques i funcionals, així com contemplar d'altres realitats culturals, com a forma d'enriquiment cultural i de generar nous coneixements.

Apreciar els valors culturals i estètics identificant, interpretant i valorant els seus continguts, entenent-los com a part de la diversitat cultural, contribuint al respecte, conservació i millora.

Emprar diverses tècniques i recursos artístics per representar de forma creativa, la realitat, les idees, les emocions, els sentiments, les vivències., mostrant les adequades competències comunicatives i expressives.

Comprendre els conceptes artístics i visuals, així com les tècniques i els procediments que permeten la necessària competència comunicativa gràficoplàstica suficient per comprendre i comunicar-se.

Expressar-se amb creativitat, mitjançant les eines del llenguatge plàstic, visual i audiovisual i emprar de forma flexible altres recursos, tècniques i mitjans, provinents d'altres àmbits del coneixement.

Conèixer i utilitzar diversitat de tècniques i procediments artístics i els recursos TIC en les propostes i creacions personals i col·lectives.

Planificar i reflexionar, de forma individual i col·lectiva, sobre el procés de disseny i de realització d'un objecte partint d'uns objectius prefixats i revisar i valorar en cada fase del projecte l'estat de consecució.

Desenvolupar activitats i projectes col·lectius que potenciïn les possibilitats expressives, crítiques i comunicatives dels diferents procediments i processos de recerca artística i visual i afavoreixin el diàleg i la col·laboració.

Observar, comprendre i reflexionar sobre el sentit i la diversitat de les imatges de la cultura visual i mediàtica, mostrant el necessari sentit crític i delimitant el seu origen, els canals, els àmbits dels que provenen i la seva funció.

- Connexions amb altres matèries:

Tecnologies

Ús d'instruments i tècniques diverses per dibuixar, mesurar i calcular.

Ciències socials

Valoració de la necessitat de preservar i donar a conèixer el patrimoni cultural de les societats.

Llengua

Elaboració de projectes audiovisuals i experimentació de les diferents fases de la producció: definició de la idea, del públic a qui s'adreça, del mitjà que s'utilitza, elaboració del guió, entre altres.

- Competències pròpies de la matèria:

Els continguts de la matèria d'Educació visual i plàstica desenvolupen directament les **competències comunicatives**, tant la lingüística i audiovisual, com l'artística i cultural. D'una banda, amb la **competència lingüística i audiovisual (CL)** es potencia l'observació, l'anàlisi i la valoració dels missatges audiovisuals des del punt de vista de la innovació formal i temàtica, de l'educació del sentit estètic i de la capacitat comunicativa. De l'altra, amb la **competència artística i cultural (CC)** s'afavoreix tot el que suposa conèixer, comprendre, apreciar i valorar críticament diferents manifestacions culturals i artístiques, utilitzar-les com a font d'enriquiment personal i gaudi, i considerar-les com a part del patrimoni de la col·lectivitat.

La competència artística incorpora igualment el coneixement bàsic de les principals tècniques, recursos i convencions dels diferents llenguatges artístics. Suposa també

desenvolupar actituds de valoració i estima de la creativitat implícita en l'expressió artística, d'interès per cultivar la pròpia capacitat estètica i creativa i de respecte cap a la diversitat d'expressions artístiques i culturals de la pròpia comunitat i d'altres.

L'aprenentatge conscient i amb finalitats prefixades de la producció, disseny i creació d'imatges, objectes o fets a través de codis visuals, artístics i tècnics ha de concretar-se en propostes diverses que van des de la representació descriptiva, a l'expressió subjectiva, la transferència i la transformació, amb l'objectiu d'afavorir el desenvolupament artístic i el coneixement complex. Aquest aprenentatge s'ha de dur a la pràctica a través de la contextualització, la reflexió, els mitjans gràficoplàstics tradicionals i actuals i, també, utilitzant les tecnologies digitals, per investigar i experimentar amb noves formes d'expressió.

- Aportacions de la matèria a les competències bàsiques:

Atès el caràcter instrumental i la diversitat de continguts que s'hi treballen, aquesta matèria participa en l'adquisició d'altres competències bàsiques.

L'Educació visual i plàstica constitueix un bon vehicle per al desenvolupament de la **competència social i ciutadana (CS)**, ja que es treballa amb eines pròpies del llenguatge visual que condueixen a la comprensió crítica, el pensament creatiu i l'expressió de les emocions, vivències i idees. Aquestes pràctiques estan directament relacionades amb la resolució positiva de conflictes. Les metodologies d'aprenentatge que es proposen (per exemple, activitats que comporten treball cooperatiu) promouen actituds de respecte, tolerància, flexibilitat, solidaritat i interès, i afavoreixen el reconeixement dels altres, la participació social i la cultura de la pau.

La matèria col·labora en gran mesura en l'adquisició de la **competència d'autonomia i iniciativa personal (CP)**, ja que la comprensió i interpretació crítica de les imatges i les produccions artístiques condueix l'alumnat a aprendre a ser i a actuar de forma autònoma i solidària. A la **competència d'aprendre a aprendre (CA)** es contribueix en la mesura que el pensament crític implica la presa de consciència de les pròpies capacitats, el reconeixement de la dels altres i la identificació de les pròpies limitacions com a instrument de millora.

La importància que adquireixen en el currículum els continguts relatius a l'entorn audiovisual i multimèdia, amb la utilització dels recursos TIC, expressen el paper que s'atorga a aquesta matèria en l'adquisició de la **competència en tractament de la informació i competència digital (CD)**.

Així mateix, es contribueix a l'adquisició de la **competència en el coneixement i interacció amb el món físic (CF)** per mitjà de l'ús de procediments, relacionats amb el mètode científic, com l'observació, l'experimentació i la reflexió posterior. Finalment, també són objectius de la matèria el domini del llenguatge simbòlic i el coneixement d'aspectes espacials de la realitat, per mitjà de la representació geomètrica de les formes, la qual cosa contribueix a l'adquisició de la **competència matemàtica (CM)**.

- Criteris d'avaluació:

Identificar els elements del llenguatge visual, constitutius essencials (configuracions estructurals, variacions cromàtiques, orientació espacial i textura) dels objectes i/o aspectes de la realitat.

Utilitzar la terminologia pròpia del llenguatge artístic per descriure els objectes i les imatges, les tècniques i els procediments, els materials i les eines.

Representar objectes i idees de forma bidimensional i tridimensional aplicant tècniques diverses i aconseguir resultats en funció de la proposta i les intencions prèvies.

Diferenciar i reconèixer els processos, tècniques i estratègies i materials en imatges de l'entorn audiovisual i multimèdia.

Elaborar i participar, activament, en projectes de creació formal i visual individualment i cooperativament com produccions videogràfiques o plàstiques de gran format, aplicant les estratègies pròpies i adequades del llenguatge plàstic i visual.

Realitzar creacions plàstiques bidimensionals i tridimensionals seguint el procés de creació i demostrant interès i iniciativa, creativitat i imaginació.

Utilitzar el dibuix com a instrument de representació i de comunicació, i com a eina bàsica per a la plasmació d'idees.

Seleccionar els materials més adequats per crear un producte artístic d'acord amb uns objectius prefixats i a la reflexió i avaluació de les diferents fases del procés de concepció, disseny, formalització i realització.

Diferenciar temes, estils i tendències de les arts visuals i audiovisuals a través del temps i atenent la diversitat cultural i el context on s'ha produït.

- Procés detallat:

1- En primer lloc s'ha hagut de comprovar que estigués disponible l'aula informàtica gran (per tot el grup) per les hores del grup de 2n triat per realitzar aquestes pràctiques. Un cop s'ha comprovat que hi havia disponibles 2 sessions que coincidien amb les hores d'Educació visual i Plàstica d'aquest grup aquestes dues hores s'han reservat.

2- Un cop planificada la pràctica i que s'ha vist factible fer-la amb aquest grup, fent-la encaixar amb la programació de curs, s'ha realitzat la programació d'aquesta pràctica i s'ha proposat als alumnes.

3- Proposta realitzada als alumnes:

Per parelles i durant 4 sessions es realitzaran dos treballs de fotomuntatge i color. Es farà una interpretació de la obra "Les Menines" de Velázquez amb diferents tècniques d'aplicació de color (papers de colors, llapis, ceres, retoladors, aquarel·la, tèmpera, ...) i manipulant la imatge per fer una nova creació (fotomuntatge). Aquesta interpretació primer es realitzarà de forma manual, és a dir, dibuixant, aplicant color, retallant i enganxant. Un cop feta aquesta creació s'ha de aconseguir un resultat similar però amb les mateixes eines però digitals (amb un programa d'edició gràfica ja sigui el Paint, el Gimp o el Photoshop. Als ordinadors de la sala informàtica els tres programes estan disponibles),

Alguns dels principals objectius d'aquesta activitat (com s'enunciarà al punt següent) és, primer, fer una petita presentació als alumnes de

diferents programes d'edició gràfica i, segon, que tinguin un primer contacte amb aquest tipus de programes (encara que, potser, alguns alumnes ja els hagin fet servir alguna vegada).

Els alumnes han d'intentar fer la mateixa interpretació que han fet de manera manual i mecànica. Han de cercar, identificar i fer servir de la caixa d'eines dels programes les eines que necessiten per tornar a fer el seu muntatge.

3. Continguts, objectius, seqüència i temporització, organització a l'aula, recursos, materials, maquinari, espais, etc.

- Continguts:

- Dimensions del color.
- Sensacions cromàtiques.
- Aspectes comunicatius del color.
- L'art i el temps.
- Les funcions de les imatges: informativa, exhortativa, emotiva, estètica.
- L'evolució del significat de les imatges al llarg del temps tant des de l'obra pictòrica fins a imatges de mass mèdia.
- El fotomuntatge.

- Objectius:

- Apreciar diferents imatges i els seus valors culturals i estètics identificant, interpretant i valorant els seus continguts, entenent-los com a part de la diversitat cultural.
- Conèixer a fons una important obra de la història de l'art com "Les Menines" de Velázquez i veure que hi ha més enllà d'una pintura (el joc de miralls, els objectius de Velázquez, els personatges representats, les curiositats, ...)
- Permetre l'alumne/a desenvolupar el seu sentit crític i d'interpretació.

- Donar eines a l'alumne/a per realitzar noves creacions i formes d'expressió amb diferents eines (tan mecàniques com digitals).
- Potenciar el poder d'inventiva i creativitat de l'alumne/a a partir dels conceptes (color i fotomuntatge) treballats a classe.
- Presentar als alumnes diferents programes d'edició gràfica i començar-los a fer servir per realitzar un projecte.
- Que l'alumne/a hagi après a fer servir, com a mínim, tres o quatre eines digitals.

- Seqüència i temporització:

1a sessió- Ja havent fet una gran part del treball de la unitat didàctica del color s'explica el projecte als alumnes, se'ls demana permís per realitzar fotografies a la classe durant el procés de treball, s'introdueix el concepte de fotomuntatge i se'ls dona a conèixer diferents imatges d'exemples de fotomuntatges al llarg de la història (també s'han fet servir les imatges proposades a la pràctica 3 d'aquest Mòdul 2 de "Ficcions construïdes"), Es dona a conèixer l'obra de "Les Menines" de Velázquez, s'explica i es mostren exemples d'interpretacions d'altres artistes de la mateixa obra (Picasso, Goya, ...). Es fan les parelles d'alumnes per realitzar el projecte (s'han triat ells/elles i han fet les parelles de treball). Es reparteix el material (fotocòpies de la obra, cartolina DIN A3, ...) per la seva identificació.

2a sessió- A l'Aula de Plàstica han realitzat el primer exercici. Ja venien amb la idea que volien portar a terme. S'ha proporcionat el material que ha necessitat cada parella de companys (fulls de colors, pintures, colors, tisores, ...) i s'ha guiat el procés de creació dels alumnes. S'han fet fotografies dels resultats.

3a sessió- A l'Aula Informàtica s'ha fet la presentació de diferents programes d'edició gràfica i de les principals eines de la caixa d'eines. Amb una còpia digital de l'obra de Velázquez es comença a fer el treball.

4a i última sessió- Es continua el procés de treball a l'Aula Informàtica. Es guia el procés d'aprenentatge dels alumnes donant suport a les necessitats del projecte de cada alumne/a. Es realitzen fotografies del procés de treball i dels resultats

obtinguts. És tan important o més el procés de treball, en aquest cas, que el resultat final. Els alumnes mostren expliquen a la resta de la classe els seus treballs.

- Organització a l'aula i espais:

Ja s'ha comentat l'organització de grups i aules:

- a) Durant l'explicació del projecte i els continguts: grup classe a l'aula del grup.
- b) Execució del projecte: per parelles a l'Aula de Plàstica.
- c) Execució del projecte digital: per parelles a l'Aula Informàtica.

- Recursos, materials i maquinari:

Ja s'han descrit al llarg de la programació. El maquinari utilitzat és el del centre, el del Aula gran d'informàtica. També s'ha fet servir un ordinador portàtil i un canó per fer les presentacions d'imatges als alumnes.

4. Avaluació i relació amb les competències treballades.

Al primer treball d'interpretació (a la primera creació) sí que es valorarà el procés de treball, el resultat final i com els alumnes descriuen i auto avaluen la seva tasca. Hauran de descriure la seva obra davant de la resta de companys.

A la part de treball digital es valorarà més la capacitat dels alumnes per, de forma més o més intuïtiva, encara que guiada pel professor/a, reconèixer les eines de la caixa d'eines del programa d'edició gràfica que necessitin fer servir pel seu projecte i la seva habilitat per, en dos sessions, intentar resoldre el mateix exercici de manera digital. En aquest cas es valorarà més el procés de treball i que l'alumne/a hagi après a fer servir, com a mínim tres o quatre eines digitals.

L'Avaluació va directament relacionada amb les competències treballades. Es desenvolupen directament les **competències comunicatives**, tant la lingüística i audiovisual, com l'artística i cultural.

S'ha desenvolupat la **competència social i ciutadana (CS)**, ja que es treballa amb eines pròpies del llenguatge visual que condueixen a la comprensió crítica, el pensament creatiu i l'expressió de les emocions, vivències i idees.

També s'ha col·laborat en gran mesura en l'adquisició de la **competència d'autonomia i iniciativa personal (CP)** i a la **competència d'aprendre a aprendre (CA)**.

La importància que adquireixen en aquesta pràctica en l'entorn audiovisual i multimèdia, amb la utilització dels recursos TIC, expressen el paper que s'atorga a aquesta matèria en l'adquisició de la **competència en tractament de la informació i competència digital (CD)**.

Així mateix, es contribueix a l'adquisició de la **competència en el coneixement i interacció amb el món físic (CF)** per mitjà de l'ús de procediments, relacionats amb el mètode científic, com l'observació, l'experimentació i la reflexió posterior.